

EDUCAȚIA CREȘTINĂ ȘI EDUCAȚIA CLASICĂ

OVIDIU-HORAȚIU DELEANU

Teologie Pastorală anul IV

Introducere

Problematica apare din diferențele majore privind morala, etica, scopul vieții creștine și a celei necreștine, profane, păgâne chiar. Clement Alexandrinul²¹³, ne spune că scopul educației nu este doar a ne învăța diverse lucruri, noțiuni, ci de a ne educa, a ne crește în primul rând spiritual, duhovnicește, devenind buni creștini, oameni buni, oameni pe care te poți baza, indiferent de greutatea situației.

În imperiul cosmopolit roman, creștinii păreau o ciudățenie. Ieșeau în relief, tocmai prin înălțimea comportamentului lor moral. Viciile, patimile atât de obișnuite în imperiul roman cu desfrâu, orgii sau dorința excesivă de a conduce sau lăcomia pentru proprietăți, primea ca și contraofertă o viață decentă, dorința de a servi pe ceilalți, modestia, dărnicia, milostenia. Nu sunt doar diferențe, ci chiar o opoziție. Totală.

Analiza

Aparent s-ar părea că educația creștină ar avea de-a face doar cu Biserica, cu practicarea cultului creștin. Deci o școală unde se învață niște tehnici, niște principii, dogme, asemănătoare cu cele din științele naturale, de exemplu fizica și cam atât²¹⁴. Nimic mai depărtat de adevăr. Creștinismul este mult mai mult. Este un mod de viață. Care trebuie învățat din fragedă pruncie, sau de când ai devenit conștient și ai dorința de a umbla pe Calea lui Hristos.

Educația creștină este una bazată pe familie. Părinții sunt cei dintâi responsabili de educația copiilor lor. Iar familia este incubatorul care crește, modelează caracterele viitorilor creștini. Mă refer nu la creștini de catalog, înregistrați doar la recensăminte, ci reali, practicanți, care duc mai departe, cultivând, învățăturile evanghelice.

Aceasta era o instruire preliminară. De aici rolul este preluat de Biserica - instituție. Școala catehetică este cea care este principalul contribuitor la înțelegerea și învățarea noțiunilor teologice. La început sunt niște învățători specializați, *didaskaloi*, care nu erau hirotoniți sau hirotesiți, ci instruiți,

²¹³ Clement Alexandrinul, *Scrieri*, partea I, PSB 4, Editura institutului biblic și de misiune ortodoxă, București, 1982.

²¹⁴ Henri-Irenée Marrou, *Istoria Educației în antichitate*, Volumul II, Editura Meridiane, București, 1997, pag. 130.

recomandați de comportamentul lor casnic și social și de experiența lor atât socială cât și creștină, teoretică și practică. Cu timpul rolul lor este preluat de preoți, mai rar de diaconi, care făcând parte din clerul bisericesc, sunt pregătiți și girați de episcopul locului.

Cu timpul creștinismul este văzut ca o religie savantă²¹⁵. Educația creștină este bazată pe scripturi, pe continuarea liniei apostolice, disciplice, continuată fără întrerupere de la Iisus Hristos însuși. Spun aceasta deoarece învățătura la început a fost transmisă doar oral, dar imediat încep să se strângă cărțile Bibliei. Exista deja Vechiul Testament cu traducerea sa în limba greacă, Septuaginta și cea în limba latină, Vulgata, tradusă și sistematizată de Fericitul Ieronim, nu doar un creștin înzestrat cu darul literei și al înțelegerii sale, ci și un pedagog desăvârșit, care a fondat și a muncit din greu la propria școală.

Școlile catehetice pot fi privite și ca o continuare a școlilor rabinice, care cultivă cunoașterea Legii, a Torei, a Talmudului. Deci există o tradiție multi-seculară, chiar milenară, în zona iudaică.

Un fapt inedit este și apariția creștinismului la neamuri, la egipteni, etiopieni, sirieni, armeni, georgieni, continuat așa la toate popoarele unde ajungea cuvântul Evangheliei. Spre deosebire de tradiția rabinică, unde se cultiva păstrarea limbii de cult ebraice, la creștini limba folosită este cea locală. Toate cărțile sunt traduse imediat în limba poporului care devenea creștin, care avea comoara numită creștini. Acest lucru a dus la o explozie a răspândirii creștinismului prin neguțători, soldați, sclavi chiar. Urmați imediat de *disdaskaloi*, preoți, apogeul fiind apariția unui episcop în fruntea unei eparhii. Care duce la o anumită autonomie. Nu dogmatică, ci funcțională.

Un moment important este impactul culturii clasice, grecești, elenistice, latine. Deși la început păreau ca uleiul și apa, nemiscibile, cu timpul, tot mai mulți intelectuali vin în Biserica creștină, aducând cu ei cunoștințe de cultura clasică, de filozofie, de oratorie, de logică, cunoștințe lingvistice, teologice chiar²¹⁶. La început este o mișcare clar contrară poluării tradiției creștine, cu cunoștințe străine, dar cu timpul aceste asperități se reduc, cunoștințele, foloasele acestora suprapunându-se și acoperind frica de necunoscutul culturii clasice. Exista o frică contra intelectualilor, care mai persista până astăzi, un cunoscut spunând-mi de curând că intelectualii sunt periculoși, prin aplecarea lor spre speculații, cu riscul de generare de erezii.

Totuși, cu timpul se apreciază cunoștințele aristotelice, platoniene sau neoplatonice, introduse cu atâta măiestrie și folos de genii precum Clement Alexandrinul, Origen sau Fericitul Augustin. O cauză a acestei opoziții era și

²¹⁵ Ibidem, pag. 133.

²¹⁶ Ovidiu Drâmba, *Istoria Culturii și Civilizației*, volumul 1, Editura științifică și enciclopedică, București, 1985, pag. 747.

simbioza pe care o avusese cultura clasică cu misticismul de factură politeistă. Total neacceptabil mozaismului pentru riscul adoptării de dumnezei străini.

Concluzii

Deși mult timp a fost sămânță de conflict, interfața dintre cultura creștină și cea clasică se consolidează. Mai ales în contextul organizării Bisericii, atât în răsărit, cât și în apus²¹⁷. Cultura clasică va aduce un aport important la programa de studiu al școlilor teologice de nivel superior, exemple fiind Școala din Alexandria sau Universitatea din Constantinopol²¹⁸.

Cultura și educația clasică a fost acceptată, însă cu limitările ei. Nu este acceptat sportul, educația fizică, ca exponent al libertății excesive, libertine antice și cu aspectul negativ al competiției.

Pe de altă parte, oratoria și filozofia dau valoare deosebită lucrărilor creștine, fiind îmbogățite ca formă literară și de exprimare. Nivelul de înțelegere, îmbogățit de explicații care folosesc termeni filozofici, aduc subiectele teologice la o forma de cel mai subtil nivel. Este și momentul marilor erezii și în consecință momentul clarificării lor prin sinoadele ecumenice.

Astfel acum este momentul de împăcare al educației creștine cu educația clasică.

În final apare datoria noastră de studenți teologi, nu de a avea doar solide cunoștințe teologice, ci și de cultură, mai ales clasică, care înfrumusețează predicile, pot fi puncte importante în dezbateri teologice. Cultura și credința nu sunt potrivnice, ci doar forțe care duc împreună Evanghelia în toate colțurile lumii și ungherele inimii.

Bibliografie

- Clement Alexandrinul, Scrieri, partea I, PSB 4, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1982;
- Drâmba, Ovidiu, Istoria Culturii și Civilizației, volumul 1, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985;
- Kallistov, D.P., ș.a., Istoria universală, Volumul II, Editura Științifică, București, 1959;
- Marrou, Henri-Irenée, Istoria Educației în antichitate, Volumul II, Editura Meridiane, București, 1997;
- Rămureanu, Ioan, Pr. Prof. Dr., Istoria bisericească universală, volumul II, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1987;
- Vasiliev, A.A., Istoria imperiului bizantin, Editura Polirom, Iași, 2010.

²¹⁷ Pr. Prof. Dr Ioan Rămureanu, Istoria bisericească universală, Editura institutului biblic și de misiune ortodoxă, București, 1987, pag. 295.

²¹⁸ Vasiliev, A.A., Istoria imperiului bizantin, Editura Polirom, Iasi, 2010, pag.150.